Naloge so sestavljene kot učila - lahko jih natisnemo, fotokopiramo, poljubno povečamo, plastificiramo, lepimo, razrežemo ipd. Na vrhu vsake naloge je zaporedna številka, naslov in vrsta uganke. Sledi kratek teoretični opis vsebine. Osrednji del naloge je uganka oziroma miselna igra ali vaja. Na koncu poglavja so podane rešitve ugank, s katerimi preverimo uspešnost reševanja. Iz nekaterih nalog izdelamo učila. Sestavljanke (puzzle) natisnemo in razrežemo ter so tako pripravljene za sestavljanje celostnih podob. Sličice pri kockah razrežemo, nalepimo na stranice kock in z razporejanjem kock sestavljamo sličice. Iz vaj povezovanja izdelamo igro spomin ali na različne načine zagotovimo povezovanje pravih parov (sličic in opisov).

1	SAVINJSKI FLOSARJI	rebus
2	NARAVNE KATASTROFE V MESTU	anagram
3	RIMSKA CELEIA	labirint
4	SREDNJEVEŠKO MESTNO OBZIDJE	rebus
5	VODNI STOLP	sestavljanka
6	SREDNJEVEŠKO MESTO	palindromni rebus
7	UREDITEV SREDNJEVEŠKEGA MESTA	križanka
8	SREDNJEVEŠKO MESTO - trgovina	anagram
9	SREDNJEVEŠKO MESTO - obrt in cehi	uganka
10	STARA GROFIJA	rebus
11	KNEŽJI DVOR	sestavljanka
12	STARI GRAD	sestavljanka
13	KNEZI CELJSKI	križanka
14	ŽOVNEK	uganka - razlike
15	KNEZI CELJSKI	sestavljanje kock
16	GLEDALIŠKI STOLP	črkovna sestavljanka
17	GLEDALIŠČE	sestavljanka
18	OB JARKU SEVERNEGA MESTNEGA OBIDJA	uganka
19	PRVA FILMSKA PREDSTAVA V CELJSKEM HOTELU	rebus
20	ALMA MAKSIMILIJANA KARLIN	uganka - razlike
21	JUŽNA ŽELEZNICA	labirint
22	NUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE	rebus
23	CELJSKI SLOVENCI IN NEMCI	sestavljanka
24	CELJSKA KRONIKA	vaja - rimske številke
25	ZNAMENITE CELJSKE ZGRADBE	vaja povezovanja
26	ORIENTACIJA V SREDNJEVEŠKEM CELJU	vaja prepoznavanja

1 SAVINJSKI FLOSARJI rebus

Viri navajajo, da se je dejavnost razvila v Savinjski dolini že v 15. stoletju. Splavi so lesena plovila, sestavljena iz plohov in desk. Splavar je splav naredil v enem dnevu. Ob primernem vodostaju so splave splavili, otovorili in pripravili za pot. Prevažali so v glavnem hlodovino, les in lesne polizdelke ter žgano apno (za gradnjo). Celje je bilo za flosarje prvo postajališče. Skupine flosarjev ali "rajže" so se povezale in pot nadaljevali mimo Zidanega Mosta, Brežic ter Zagreba proti Beogradu. Tam so tovor in razstavljen splav prodali, orodje vzeli s seboj ter se peš odpravili proti domu. Splavarjenje je bilo dobro plačano in težaško delo. Z zaslužkom trikratnega potovanja se je lahko leto dni preživela cela družina. Do II. svetovne vojne je bila ena najdonosnejših gospodarskih dejavnosti.

Reši rebus! Rešitev je ime in priimek kiparja, ki je ustvaril spomenik Splavarja, ki so ga ob Savinji postavili leta 1961.

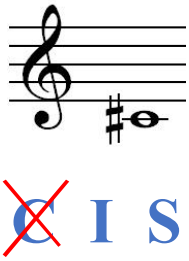

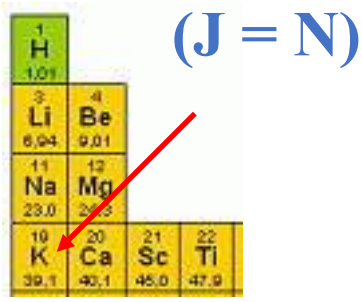

____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____

2 NARAVNE KATASTROFE V MESTU anagram

Celje leži na najnižji točki Celjske kotline in Savinja zbira vode širšega zaledja in jih odvaja proti Savi. Najhujše zabeležene **POPLAVE** so Celje prizadele leta 1672, 1901, 1954, 1990. Med letoma 1920 in 1954 je bilo v mestu 105 poplav.
Nekoč so zaradi načina gradnje hiš, slabih kurišč, dimnikov in kurjenja izbruhnili številni **POŽARI**. Mesto sta leta 1502 in 1534 uničila velika požara. Leta 1687 je požar upepelil štiri petine mesta. Najhujši požar je leta 1798 uničil skoraj vse zgradbe v mestu. Ostalo je le 6 zgradb, ki niso imele lesenih streh. Viri poročajo, da je požar zanetila farovška kuharica, ko ji je med peko rib vroča mast pljusknila na vse strani in se vnela. V Celju so imeli prvo PGD (prostovoljno gasilsko društvo) - na Miklavškem hribu je bila stalna opazovalnica za nevarnost požarov, od koder so s streli iz možnarja opozarjali prebivalstvo.
Zaradi slabih higienskih razmer so bile pogoste tudi epidemije nalezljivih **BOLEZNI**. Najbolj uničujoča bolezen je bila kuga, ki so jo prenašali glodalci in bolhe. Prva epidemija je izbruhnila leta 1647 (umrlo tretjina ljudi od približno 1200), druga pa 1679, ko je umrlo 74 ljudi. Za kugo so bili krivi študentje, ki so jo prinesli iz Gradca in prenočevali pri Kovaču na Bregu. Najprej je bil okužen samo Breg, kasneje pa se je bolezen razširila po vsem mestu. Preživeli so kot zaobljubo leta 1680 zgradili cerkev na Jožefovem hribu.
Leta 270 je Celje prizadejal močan **POTRES**, ki je strugo Savinje , ki je prej obtekala mesto na severu, prestavil pod Miklavški hrib.
Leta 1511 je najmočnejši potres na Slovenskem s središčem v okolici Idrije (moč X. stopnje EMS lestvice) porušil večino arhitekturne dediščine na slovenskem ozemlju. Kronisti poročajo, da je v potresu direktno umrlo okoli 12000 ljudi. Tresenje tal so čutili tudi na Dunaju, v Dubrovniku in Benetkah. Leta 1974 so Celjani dodobra čutili tudi močan potres na Kozjanskem (VII. stopnja EMS). Poškodovanih je bilo okoli 5300 zgradb, v občini Celje pa 344 objektov.

RES,

da je bila leta 270

POT Savinje

prestavljena v tej

naravni katastrofi...

3 RIMSKA CELEIA labirint

Rimljani so leta 16 p.n.š. brez bojev priključili keltsko Noriško kraljestvo. Rimski cesar Klavdij je mestu podelil samostojnost in latinsko ime Celeia. Bogato in gospodarsko močno mesto so imenovali "Druga Troja".

Odpelji rimskega meščana na ogled Celeje: S Savinjskega nabrežja (lapidarij, Herkulovo svetišče) na Glavni trg (temelji rimske vile, mozaik, trasa rimske ceste) ter do Knežjega dvorca (razstava Celeia - mesto pod mestom).

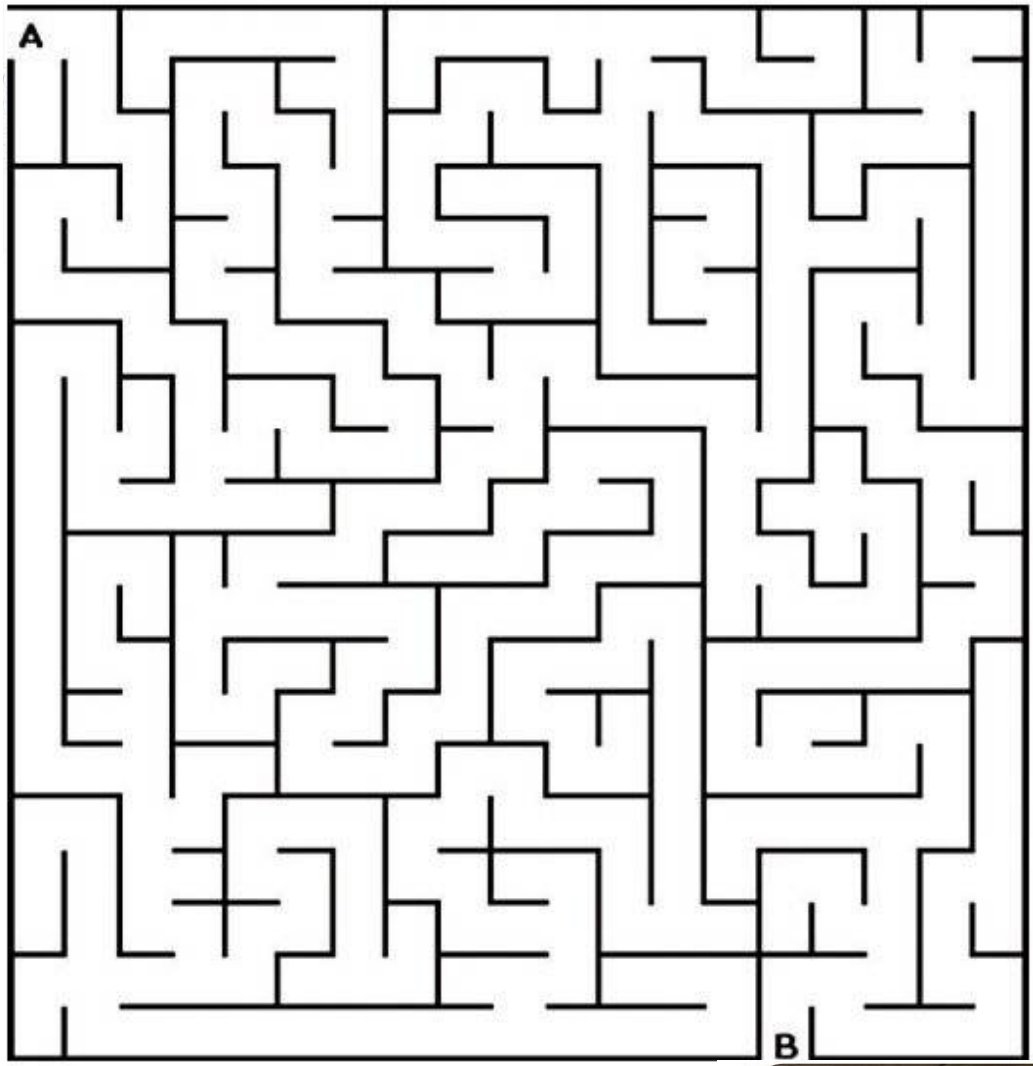

4 SREDNJEVEŠKO MESTNO OBZIDJE rebus

Razpoznavni znak srednjeveškega Celja so poleg Starega radu tudi ostanki **mestnega obzidja**, ki je imelo obrambno nalogo. Trg Celje je sprva imel okoli hiš le okop z obrambnim **lesenim plotom**. Leta **1451** so meščani začeli pospešeno graditi obzidje, ki so ga končali v dvajsetih letih. **Obzidje** je imelo obliko zapotegnjenega kvadrata s stranicami, dolgimi okoli 500 m. Prvotno obzidje je imelo 4 mogočne **vogalne stolpe** in vmesne 4 manjše. Knežji dvorec - spodnji grad je imel lastno obzidje tudi na notranji – mestni strani. Obzidje je bilo v veliki meri zaščiteno z okopom in vodnim jarkom, v katerega so vodo speljali iz Voglajne. Konec 15. stoletja so v naše kraje začeli vdirati Turki, mestu pa so bili občasno nevarni tudi uporni kmetje.
Z razvojem strelnega orožja in topov je obzidje izgubilo svojo funkcijo. Obzidje je **onemogočalo širjenje mesta**. Leta **1785**, ko je bilo mesto v finančni stiski, je mestni svet s cesarskim dovoljenjem obzidje in jarke ter mestna vrata prodal na dražbi.

Reši rebus! Rešitev je naziv mestnega obrambnega sistema, katerega del je bil tudi Vodni stolp.

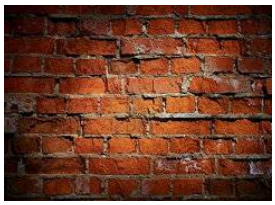

____ ____ ____ ____ ____ ____ ____

5 VODNI STOLP sestavljanka

Leta 1451 so meščani začeli pospešeno graditi obzidje, ki so ga dokončno postavili v dvajsetih letih. Obzidje je imelo obliko zapotegnjenega kvadrata. Zidovje je bilo mogočno, visoko od 5 do 10 m. Prvotno obzidje je imelo štiri mogočne vogalne stolpe. Obokana vrata v stolpu so bila pozidana kasneje in ne sodijo v sklop srednjeveškega obzidja. Na trgu je gostinski obrat "Pr'prijatlih", v katerem je bil nekoč stari špital (edini primer ohranjene srednjeveške ubožnice v Sloveniji; leta 1825 je bila obnovljena ter je pol stoletja služila kot mestna bolnišnica) s kapelo na zahodni strani objekta (proti Slomškovem trgu).

Razreži sestavljanko in sestavi Vodni stolp!

6 SREDNJEVEŠKO MESTO palindromni anagram

V mesto so nekoč vstopali skozi **mestna vrata** - Graška na severu (pri kinu Metropol), Ljubljanska na zahodu (na Ljubljanski ulici ob zgradbi občine) in Vodna, poznejša Kapucinska vrata (na ulici, ki vodi od cerkve sv. Danijela proti Savinji) ob južnem izhodu iz mesta. Ob vseh naštetih večjih vratih so se nahajale hišice - na notranji strani **mitnice** za vratarje in mitničarje, zunanje hišice pa so bile **stražarnice**. Tako so nadzorovali vstop v mesto in pobirali davek.

ANIN TIM ni plačal

pristojbine za trgovsko blago,

ki se je pobirala pri mestnih vratih

ob vstopu v srednjeveško mesto.

— — — — — — —

7 UREDITEV SREDNJEVEŠKEGA MESTA križanka

Srednjeveški meščani so bili ***svobodni*** ljudje. Ukvarjali so se z ***obrtjo in trgovino***. S podelitvami ***mestnih pravic*** so dobili samoupravo, pravico do lastnega statuta, uradništva, obzidja in delno financ. Mestna hiša (rotovž, magistrat) je bila pomembna mestna zgradba, središče mestne samouprave ter uradnikov - župana, mestnega sodnika idr. Poseben položaj in prostor je v mestu pripadal cerkvam in samostanom. ***Ulice*** v mestu so bile ozke netlakovane, polne ljudi in živali, ***umazane***, redko čiščene. Odplake so zlivali na ulice. Kanalizacije niso poznali, redke so bile tudi greznice. Vodo so dobivali iz mestnih ***vodnjakov***. Vodo iz Savinje, Voglajne, Ložnice idr. so izkoriščali za pranje, napajanje živine, a tudi za lastno uporabo. Zaradi omejenega prostora znotraj obzidja so hiše gradili tesno skupaj. Samo ***zgradbe*** najbogatejših meščanov so bile zidane in krite z opeko; večina zgradb je bilo iz lesa in kritih s slamo ali skodlami. Pogosti so bili požari. ***Trgi*** so bili sejemski in trgovski prostori, mestna zbirališče za srečevanja, zabave, kaznovanja in usmrtitve. Srednjeveški trgi in mesta so imeli sramotilni steber ali pranger, za zasramovanje in kaznovanje zločincev. Mučenja zapornikov so bila redna praksa za kaznovanje in pridobivanje priznanj. Posebno službo je imel mestni krvnik ali rabelj. Poklicno se je ukvarjal z mučenjem in izvajanjem smrtnih kazni. Mučenje sta šele v 18. stoletju ukinila Marija Terezija in Jožef II.

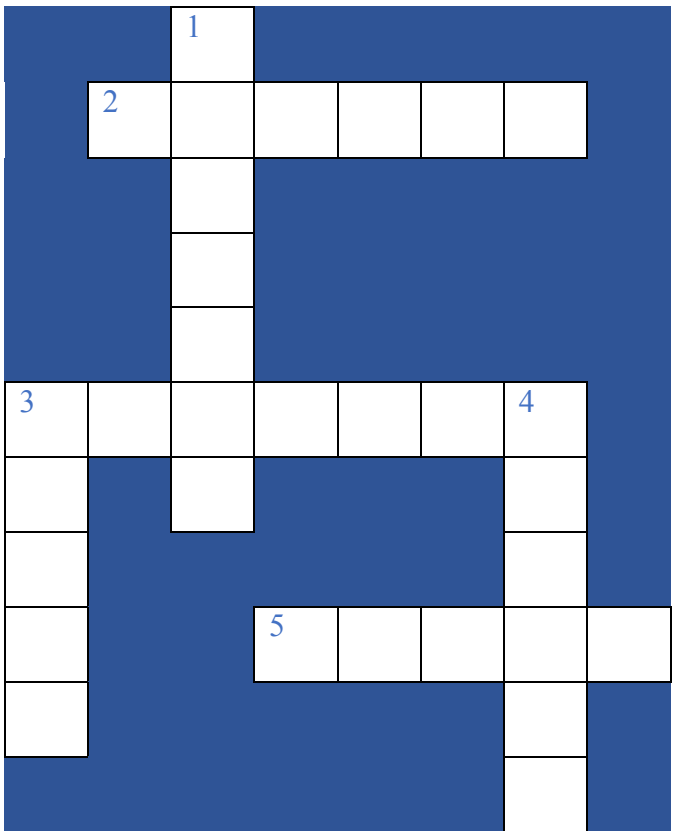

Vodoravno*:* 2. Mestna hiša (magistrat), 3. Sramotilni steber za kaznovanje zločincev, 5. Prireditev, na kateri se kupuje in prodaja raznovrstno blago
Navpično*:* 1. Zaprt, izoliran prostor v zemlji, vir pitne vode, 3. Ogenj, ki povzroča škodo, pogst uničevalec srednjeveških mest, 4. Kdor se poklicno ukvarja z mučenjem in izvrševanjem smrtnih kazni (krvnik)

8 SREDNJEVEŠKO MESTO - trgovina anagram

GLAVNI TRG (Veliki, Tomšičev)

Je najstarejši trgovski in sejemski trg v mestu in središče srednjeveškega Celja. Na zahodni strani so se nahajale plemiške in javne zgradbe, na vzhodni pa stavbe trgovcev, obrtnikov in rokodelcev.

Samo od sebe

se vedno **SMEJI** trgovcem,

ko na teh prireditvah

prodajajo in kupujejo

raznovrstno blago...

_____ _____ _____ _____ _____

9	SREDNJEVEŠKO MESTO - obrt in cehi	uganka

GOSPOSKA ULICA (Dolga ulica, Grajska ulica, Zidanškova ulica)

povezuje Glavni trg in Trg celjskih knezov. Stara celjska **ulica obrtnikov**. Viri navajajo sodarje, mesarje, klobučarje, jermenarje, tiskarje, peke, zvonarje, krojače, vrvičarje, pivovarje, tesarje, kovače, čevljarje, ključavničarje, steklarje, rokavičarje, kotlarje, mizarje, slaščičarje, dimnikarje, zidarje, mlinarje in frizerje. Obrtniki iste stroke so združevali v cehih. **Ceh** je nadzoroval cene in kakovost izdelkov, delovanje svojih članov, skrbel za šolanje novih obrtnikov. Skupna sredstva, zbrana s članarinami so namenjali razvoju ceha, pokojninam ostarelim članom, denarno pomoč vdovam in poškodovanim članom ceha ipd. Leta 1522 je v mestu začela delovati deželno-knežja livarna topov, ki je bila prva manufaktura.

Reši nalogi; še prej pa pojasni omenjene poklice!

Prijateljice Erika, Franja in Augusta so modistinja, krznarka in kuharica. Franja je mlajša kot modistinja. Augusta je mlajša kot modistinja. Augusta ni kuharica. Katere poklice opravljajo tri prijateljice?

Njihovi možje Kristijan, Johan in Ursul pa so prijatelji; po poklicu so vrvar, kotlar in steklar. Steklar je mlajši od vrvarja. Kristijan je starejši od Johana. Ursul je starejši od Kristijana. Kotlar je najmlajši. Kaj so prijatelji po poklicu?

10 STARA GROFIJA rebus

Plemenito renesančno stavbo v Celju so pozidali med leti 1580 in 1603 ob jugovzhodnem delu mestnega obzidja. Grof Jobst Josef Thurn **Valsassina** je zemljišče odkupil od nadvojvode Karla II, podrl nekatera gospodarska poslopja Knežjega dvora ter ga dal obnoviti renesančnim italijanskim umetnikom. V njenem pritličnem delu so ohranjene strelne line, kar dokazuje, da je bila stavba sprva utrjena. Danes so v stavbi zbirke Pokrajinskega muzeja Celje.

V začetku 20. st. so med obnovitvenimi deli odkrili znameniti Celjski strop - najlepši primer renesančnega slikarstva na Slovenskem. Je primer iluzionističnega slikarstva. Renesančna umetnina na obodu predstavlja 4 letne čase in antične boje. V perspektivi nas slika v sredini "popelje" v nebo.

Kjer je danes Stara grofija in študijska knjižnica, so se v času celjskih grofov nahajala gospodarska poslopja, v sklopu katerih je bil tudi grofovski ...

H

_____ _____ _____ _____

11 KNEŽJI DVOR sestavljanka

leži v JZ delu srednjeveškega mestnega jedra, ob nekdanjem sotočju Sušnice in Savinje. Prvič se grad, takrat še samo stolp, omenja kot zastavna posest v listini leta 1323. Kasneje so **grofje Celjski** stolp prezidali in povečali ter si v njem uredili prebivališče. Spodnji grad je v času Celjskih veljal za eno najlepših renesančnih stavb na Slovenskem. V bojih za celjsko dediščino je bila stavba **oplenjena** (Jan Vitovec), kasneje pa je v njej bil sedež celjskega mestnega urada. Grad je bil dobro utrjen in obdan z obzidjem, vendar so ga kasneje zanemarili. Sredi 16. stoletja so ga delno prenovili, v letih 1748-1750 pa so po nalogu Marije Terezije grad prezidali v **vojašnico**. Sprva so v njej nastanili vojne ujetnike, kasneje pa je stavba vse do začetkov osemdesetih let prejšnjega stoletja služila kot vojašnica. Danes se v Knežjem dvorcu nahajata razstavi Pokrajinskega muzeja Celje Mesto pod mestom in Grofje Celjski ter Galerija sodobne umetnosti Celje.

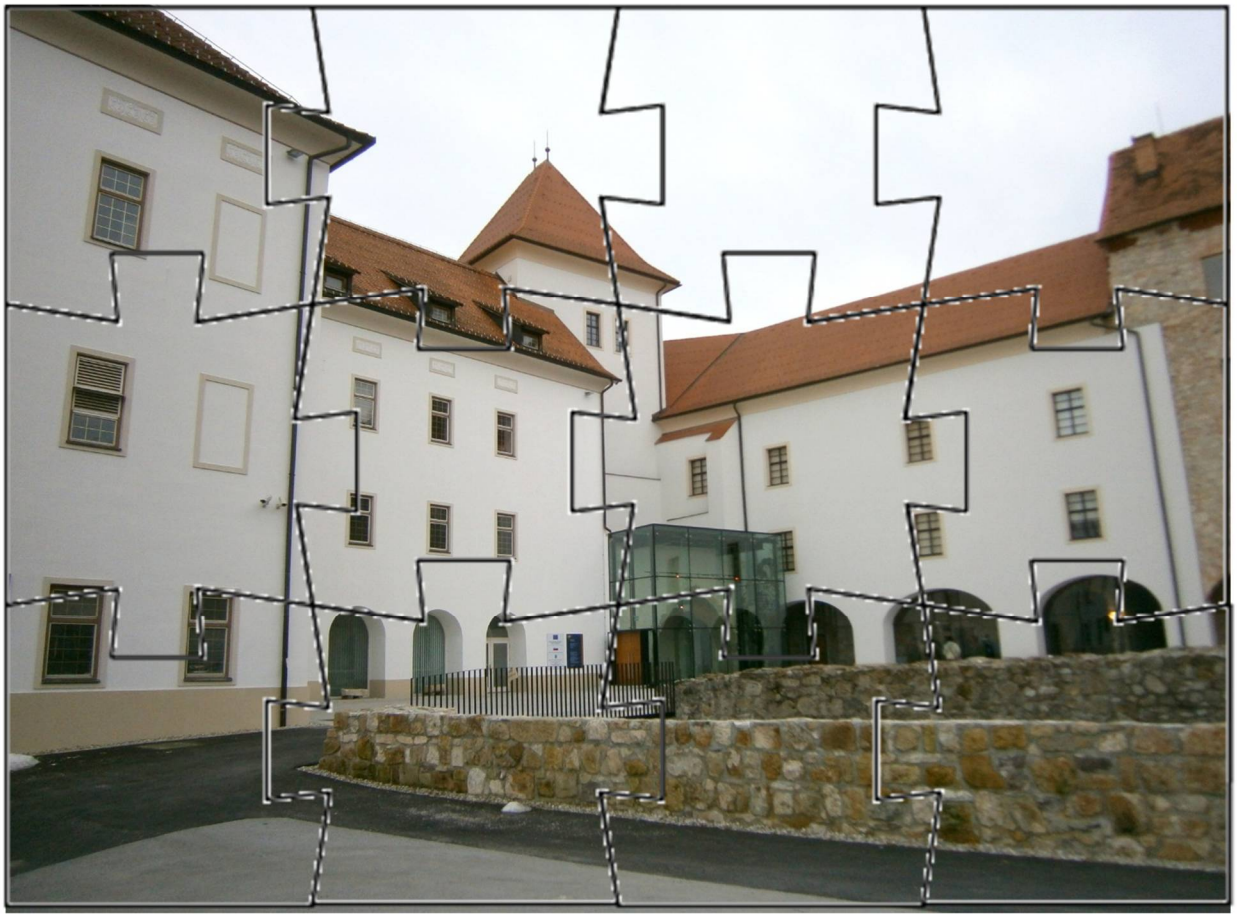

Razreži sestavljanko in sestavi Knežji dvorec!

12 STARI GRAD sestavljanka

Prvotno poslopje so v 13. st. postavili **Vovbržani**. Kasneje so grad dozidavali drugi lastniki, predvsem gospodje **Žovneški**. Stari grad je bil **največja utrdba na Slovenskem**. Prebivalci so ga zapustili leta 1400, ko so se preselili v Knežji dvorec v mestu. V času velikega kmečkega upora 1515 so ga upostošili uporni kmetje, vendar so ga v drugi polovici 16. st. obnovili. V 17. st. je ostal brez strehe, v 18. st. pa so gradbeni material uporabili za gradnjo dvorca Novo Celje. Po burni menjavi lastnikov, se je leta 1882 začela njegova **obnova**, ki traja še danes.

Razreži sestavljanko in sestavi fotografijo Starega gradu!

13 KNEZI CELJSKI križanka

V 13. stoletju je pod Vovbržani Celje začelo ponovno cveteti v vsem svojem sijaju. V naslednjih dveh stoletjih je Celje odigralo eno najpomembnejših vlog v Srednji Evropi.
Gospodje **Žovneški** iz Savinjske doline so leta 1322 nasledili posesti izumrlih vovbrških grofov. Leta 1341 je nemški cesar Ludvik Bavarski Žovneške povzdignil v **grofovski stan**. Ambiciozna in uspešna rodbina Celjskih grofov si je s spretno politiko in preračunljivimi ženitvami nenehno večala bogastvo, vpliv in oblast. Svoje hčere so poročali s potomci pomembnih vladarskih rodbin v Srednji Evropi in na Balkanu - bosanskimi Kotromanići, poljskimi Piasti in Jagelonci ter srbskimi Brankovići. Najbolj razvpito, obrekovano in istočasno občudovano plemkinjo svojega časa **Barbaro Celjsko**, je oče **Herman II.**, omožil z nemškim cesarjem ter ogrskim in češkim kraljem Sigismundom Luksemburškim. Vzpon Celjskih je bil mogočen in neponovljiv. Pridobili so si naslov zagorskih knezov, hrvaških, slavonskih in dalmatinskih banov in ogrskih baronov. Novembra 1436 je cesar Sigismund Luksemburški grofom Celjskim podelil naslov **državnih knezov** Rimsko-nemškega cesarstva. V lasti so imeli okoli 200 gradov, ki so jih upravljali oskrbniki ter ogromne posesti v vsej Srednji Evropi. Viri navajajo, da so bili sposobni sestaviti vojsko, ki je štela do 25000 vojakov in do 2000 konjenikov. Ključno so vplivali na politiko in zgodovinske dogodke na tem območju. Celje ni bilo samo sestavni del Srednje Evrope, Celje je srednjeveško Srednjo Evropo tudi sooblikovalo.

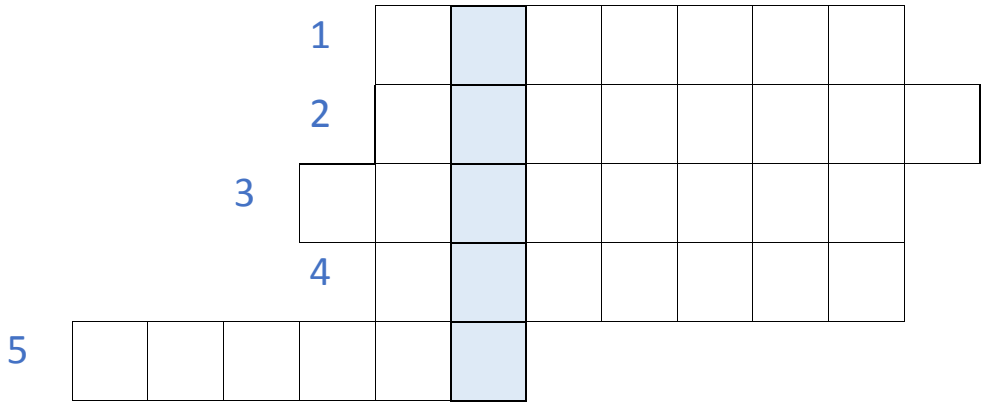

1. *Madžarska rodbina, ki je tekmovala s celjskimi knezi*
2. *Samostan, ki ga je ustanovil Herman II. in bil v njem tudi pokopan*
3. *Ime Friderikove nesojene ljubezen iz Desenic*
4. *Vazal Celjskih, ki je v boju za njihovo dediščino kasneje oplenil knežji dvor*
5. *Prvotni grad vitezov Žovneških, preden pridejo v Celje*

Na označenih poljih navpično prebereš ime zadnjega celjskega kneza.

14 ŽOVNEK uganka - razlike

GRAD ŽOVNEK stoji na vzpetini (409 mnm) nad Žovneškim jezerom blizu Braslovč. Grad Žovnek je bil prvič omenjen v listinah okoli leta 1130. Ime gradu se je leta 1278 pojavilo kot Castrum Sevnekke, pozneje pa tudi kot Sonekke, Sanhek, Sewnek idr. Ime je povezano s Savno - reko Savinjo. Grad so zgradili na obronku Dobrovelj in je bil dobro utrjen. Varovali so ga 3 jarki, vhodni stolp z dvižnim mostom, obrambni stolp in dva okrogla vogalna stolpa ter zunanje obzidje. Pristava (gospodarska poslopja in hlevi) so bili ob vznožju grajskega hriba. Po izumrtju rodbine grofov Vobrških so Žovneški gospodje nasledili Celje in se preselili na Celjski grad. Gradu so pripadale tudi številne posesti v Savinjski dolini. Leta 1454 je na Žovneškem gradu umrl knez Friderik II. Celjski. Grad je nato menjeval lastnike, opustili pa so ga leta 1816.

Spodnja slika gradu Žovnek se od zgornjega originala loči v 7 podrobnostih. Poišči jih!

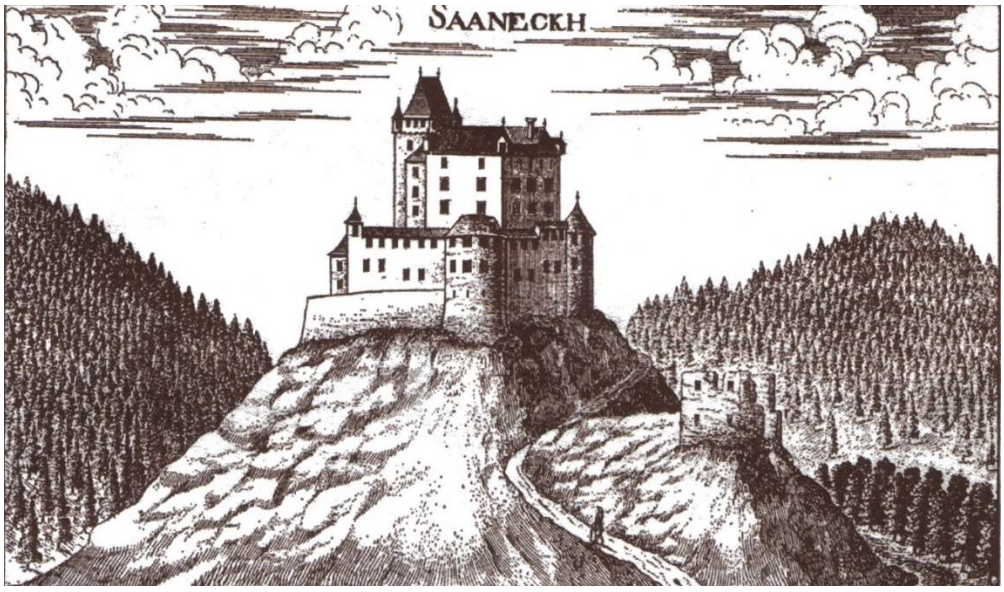

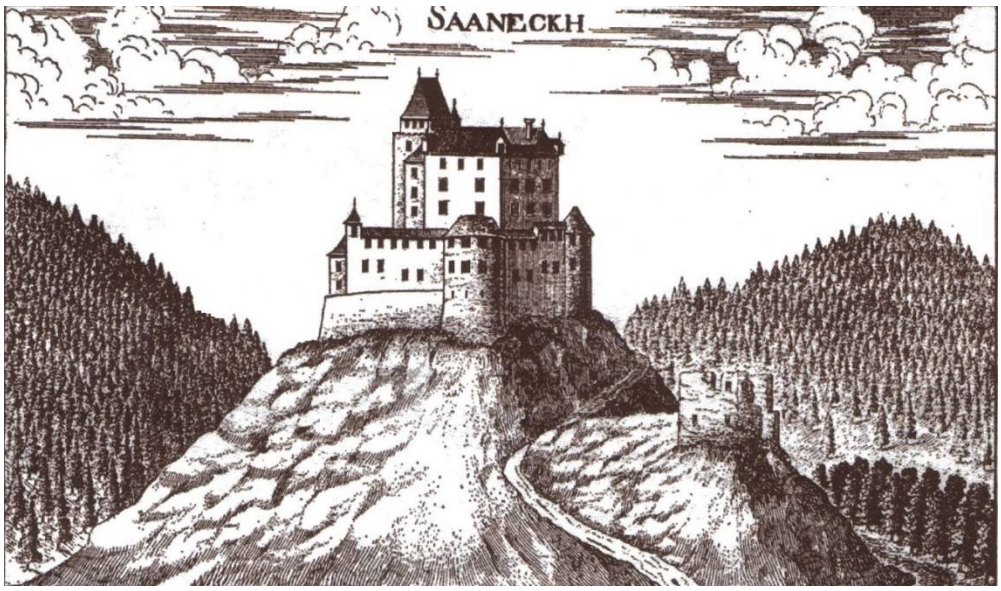

15 KNEZI CELJSKI sestavljanje kock

Ustrezno veliko fotografijo razreži in nalepi na kocke (3x3 ali 3x4). Z ustreznim obračanjem kock poišči in v celoto sestavi sličico. Ker ima kocka 6 ploskev, sestavi 6 sličic, ki so tematsko vezane na celjske kneze, njihov vzpon in zgodovinsko vlogo.

Gospodje **Žovneški** iz Savinjske doline so leta 1322 nasledili posesti izumrlih vovbrških grofov. Leta 1341 je nemški cesar Ludvik Bavarski Žovneške povzdignil v **grofovski stan**. Ambiciozna in uspešna rodbina Celjskih grofov si je s spretno politiko in preračunljivimi ženitvami nenehno večala bogastvo, vpliv in oblast. Svoje hčere so poročali s potomci pomembnih vladarskih rodbin v Srednji Evropi in na Balkanu - bosanskimi Kotromanići, poljskimi Piasti in Jagelonci ter srbskimi Brankovići. Najbolj razvpito, obrekovano in istočasno občudovano plemkinjo svojega časa **Barbaro Celjsko**, je oče **Herman II.**, omožil z nemškim cesarjem ter ogrskim in češkim kraljem Sigismundom Luksemburškim. Vzpon Celjskih je bil mogočen in neponovljiv. Pridobili so si naslov zagorskih knezov, hrvaških, slavonskih in dalmatinskih banov in ogrskih baronov. Novembra 1436 je cesar Sigismund Luksemburški grofom Celjskim podelil naslov **državnih knezov** Rimsko-nemškega cesarstva. V lasti so imeli okoli 200 gradov, ki so jih upravljali oskrbniki ter ogromne posesti v vsej Srednji Evropi. Viri navajajo, da so bili sposobni sestaviti vojsko, ki je štela do 25000 vojakov in do 2000 konjenikov. Ključno so vplivali na politiko in zgodovinske dogodke na tem območju. Celje ni bilo samo sestavni del Srednje Evrope, Celje je srednjeveško Srednjo Evropo tudi sooblikovalo.

Prvotno poslopje so v 13. st. postavili **Vovbržani**. Kasneje so grad dozidavali drugi lastniki, predvsem gospodje **Žovneški**. Stari grad je bil **največja utrdba na Slovenskem**. Prebivalci so ga zapustili leta 1400, ko so se preselili v Knežji dvorec v mestu. V času velikega kmečkega upora 1515 so ga upostošili uporni kmetje, vendar so ga v drugi polovici 16. st. obnovili. V 17. st. je ostal brez strehe, v 18. st. pa so gradbeni material uporabili za gradnjo dvorca Novo Celje. Po burni menjavi lastnikov, se je leta 1882 začela njegova **obnova**, ki traja še danes.

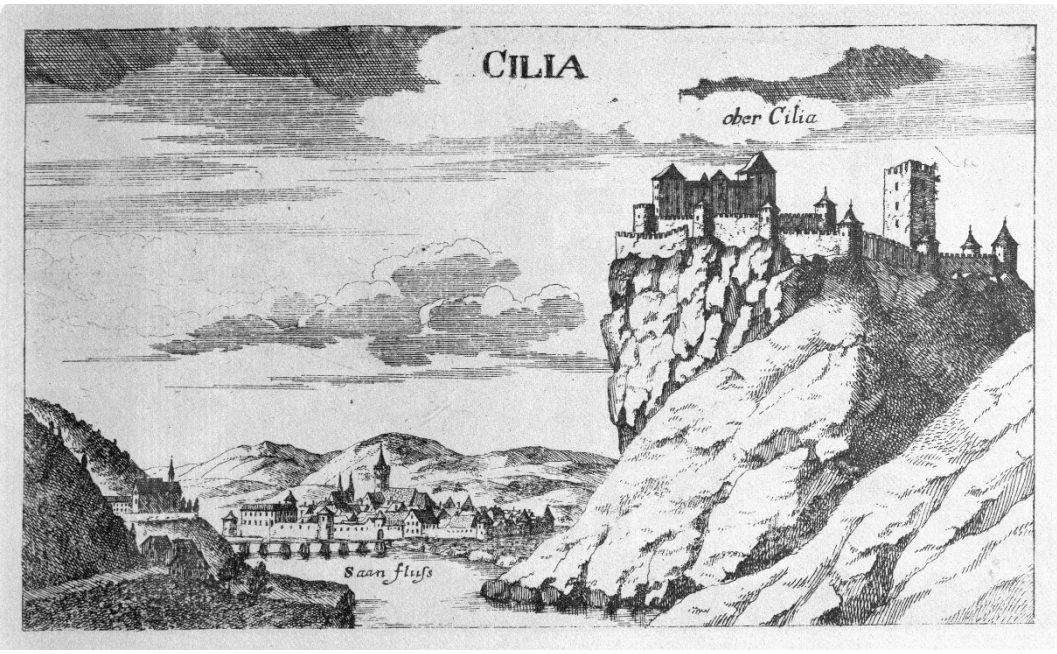

KNEŽJI DVOR leži v JZ delu srednjeveškega mestnega jedra, ob nekdanjem sotočju Sušnice in Savinje. Prvič se grad, takrat še samo stolp, omenja kot zastavna posest v listini leta 1323. Kasneje so **grofje Celjski** stolp prezidali in povečali ter si v njem uredili prebivališče. Spodnji grad je v času Celjskih veljal za eno najlepših renesančnih stavb na Slovenskem. V bojih za celjsko dediščino je bila stavba **oplenjena** (Jan Vitovec), kasneje pa je v njej bil sedež celjskega mestnega urada. Grad je bil dobro utrjen in obdan z obzidjem, vendar so ga kasneje zanemarili. Sredi 16. stoletja so ga delno prenovili, v letih 1748-1750 pa so po nalogu Marije Terezije grad prezidali v **vojašnico**. Sprva so v njej nastanili vojne ujetnike, kasneje pa je stavba vse do začetkov osemdesetih let prejšnjega stoletja služila kot vojašnica. Danes se v Knežjem dvorcu nahajata razstavi Pokrajinskega muzeja Celje Mesto pod mestom in Grofje Celjski ter Galerija sodobne umetnosti Celje.

HERMAN II. GROF CELJSKI (1385-1435)

Bil je sin Hermana I. in Katarine Kotromanić, ki je bila po rodu iz bosanske vladarske rodbine. V bitki proti Turkom pri Nikapolju leta 1396 je Herman rešil življenje Sigismundu Luksemburškemu, kasnejšemu nemškemu cesarju. Sigismund se je kasneje poročil z Barbaro Celjsko. Pod Hermanovim vodstvom je rodbina Celjskih dosegla prvi vrhunec moči. Viri omenjajo, da je razpolagal s 25000 vojaki in 2000 konjeniki. Z vojnami in predvsem z diplomacijo je vztrajno širil in utrjeval vpliv. Pridobil je številna posestva, sklepal je pomembna sorodstva in zavezništva. Herman je umrl v Bratislavi. Pokopali so ga v samostanu Pleterje, ki ga je sam ustanovil, pod stopnicami glavnega oltarja, s čimer so mu kartuzijani izkazali največjo čast.

BARBARA CELJSKA (1392-1451)

Rodila se je v Celju kot najmlajša hči grofa Hermana II. Celjskega. Leta 1405 se je kot 13 letnica poročila z ogrskim kraljem Sigismundom Luksemburškim in je bila istega leta kronana za ogrsko kraljico. Leta 1411 so ogrskega kralja Sigismunda izvolili za vladarja Svetega rimskega cesarstva. Kronanje cesarja Sigismunda Luksemburškega in cesarice Barbare Celjske je bilo 8. novembra 1414 v Aachnu. Leta 1437 so Barbaro kronali tudi za češko kraljico. Leta 1441 je odšla na grad Melnik, kjer je zaradi bolezni umrla 11. julija 1451. Pokopana je v Pragi, v katedrali sv. Vida na Hradčanih, kjer so pokopani številni evropski vladarji.

Barbara Celjska je bila pomembna predstavnica Celjskih v krogih najvišjega evropskega plemstva. Bila je ena najnaprednejših in najbolj svobodomiselnih žensk tistega časa. Obvladala je veščine diplomacije, govorila več jezikov in zagovarjala nove družbene in kulturne tokove.

ULRIK II. KNEZ CELJSKI

Zadnjega Celjana so leta 1454 v Beogradu ubili Hunyadijevi (njihov mlajši brat Matija Korvin je naš kralj Matjaž, ki spi pod Peco). Ulrik II. je bil poročen s Katarino Branković, s katero je imel tri sinove, a so vsi umrli pred njim, in 2 hčeri. Katarina je tudi po poroki ostala zvesta pravoslavni veri, njena sestra Mira pa je bila žena turškega sultana Murata. Pod Ulrikom II. Celjskim so bili Celjani ena najbolj vplivnih in spornih evropskih fevdalnih rodbin. Z umorom Ulrika II. Celjskega v Beogradu je celjska rodbina izgubila zadnjega moškega člana in udejanila se je prerokba ob njegovem pogrebu v Marijini cerkvi "Danes grofje Celjski in nikoli več!" Celjsko posest so po krajši vojni za dediščino prevzeli Habsburžani.

Na Univerzi Kliničnega centra v Freiburgu so iz ohranjene lobanje izdelali 3D računalniško rekonstrukcijo - fotogram obraza zadnjega celjskega kneza Urika II.

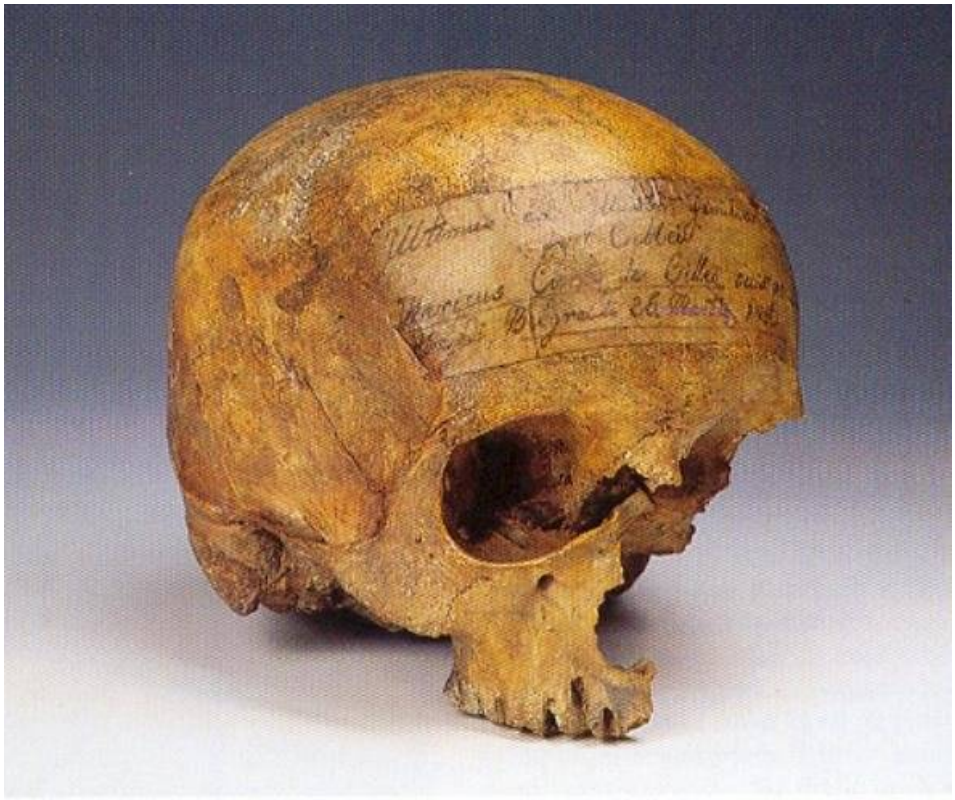

16 GLEDALIŠKI STOLP črkovna sestavljanka

Gledališki stolp je bil nekoč severozahodni vogal mestnega obrambnega sistema. V njem se je nahajal obvezni nekdanji sestavni del zaporov, ki sta ga ukinila Marija Terezija in Jožef II. in ki je rešitev sestavljanke

Iz besedila na spominski plošči stolpa izpiši spodaj navedene črke, da dobiš rešitev!

1	2	3	4	5	6	7	8	9

1. črka uganke - 3. črka v 3. besedi v 5. vrstici napisa
2. črka uganke - 4. črka v 1. besedi v 3. vrstici napisa
3. črka uganke - 9. črka v 3. besedi v 2. vrstici napisa
4. črka uganke - 6. črka v 2. besedi v 3. vrstici napisa
5. črka uganke - 8. črka v 3. besedi v 7. vrstici napisa
6. črka uganke - 5. črka v 1. besedi v 6. vrstici napisa
7. črka uganke - 2. črka v 3. besedi v 4. vrstici napisa
8. črka uganke - 6. črka v 3. besedi v 3. vrstici napisa
9. črka uganke - 5. črka v 3. besedi v 7. vrstici napisa

17 GLEDALIŠČE sestavljanka

Zametki celjskega gledališča segajo v leto 1791, ko so v mestu večinoma nastopali amaterji oziroma potujoče igralske skupine. Sredi 19. st. je začela celjska gledališka dejavnost zamirati, in je ponoven vzgon našla ob ustanavljanju čitalnic. Okrogli stolp gledališča je bil zgrajen do leta 1550 kot del mestnega obzidja. Okoli leta 1824 je gledališko društvo za svoje potrebe dobilo stavbo tik ob stolpu in pozneje tudi stolp. Leta 1885 so stavbo prenovili, današnjo podobo mu je leta 1954 dal Franc Korent. Takrat so glavni vhod z Gledališke ulice prestavili na Gledališki trg.

Razreži sestavljanko in sestavi fotografijo Slovenskega ljudskega gledališča Celje.

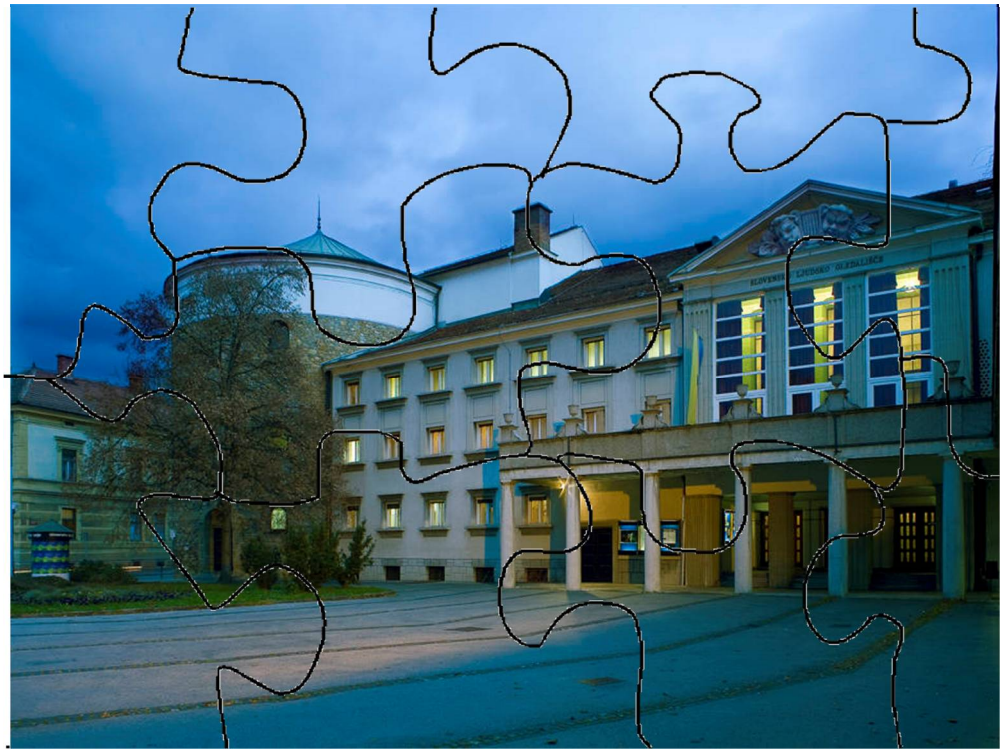

18 OB JARKU SEVERNEGA MESTNEGA OBIDJA uganka

Srednjeveško obzidje Celja je bilo mogočno. V ohranjenem severnem delu obzidja so strelne line originalne, okna pa so bia vzidana kasneje. Na zunanji strani obzidja je bil širok obrambni jarek ter zunanji okop, ki so mu leta 1488 dodali še palisade. Današnja Vodnikova ulica poteka po srednjeveškem okopu. Sredi 19. stoletja so območje Vodnikove ulice imenovali "Jarek". Obrambni jarek je obdajal mesto od Ložnice na zahodu, do poplavne Voglajne na vzhodu. Vodo so v jarek napeljali iz Voglajne. Obzidje je služilo obrambi mesta. Leta 1492 so Celje napadli Turki, a jih je Jurij Herberstein z junaško obrambo odbil na mogočnem novem mestnem obzidju. Leta 1515 so Stari grad zasedli uporni kmetje; oblegali so tudi mesto, vendar vanj niso uspeli vdreti.

Logična naloga:
Recimo, da je 3000 Turkov oblegalo mestno obzidje, ki je imelo pravokotno obliko. Na vsako stran obzidja so postavili po 1000 mož. Kako so porazdelil svoje ljudi, da je na vsaki strani bilo 1000 mož?

19 PRVA FILMSKA PREDSTAVA V CELJSKEM HOTELU rebus

Hotel je slovel po odlični kuhinji in domači zabavni glasbi. V jedilnici so se shajali pripadniki celjskega Sokola. 3. 11. 1896 se je v vrtnem salonu hotela odvrtela prva filmska predstava. Hotel je večkrat menjal lastnike, po I. svetovni vojni pa sta lastnika v pritličju hotela uredila veliko knjigarno. Danes se v zgradbi nahaja knjigarna Mladinska knjiga.

Rešitev tega rebusa je danes ime priljubljene kavarne v mestnem jedru Celja, včasih pa so bili tam prostori luksuznega hotela z istim imenom.

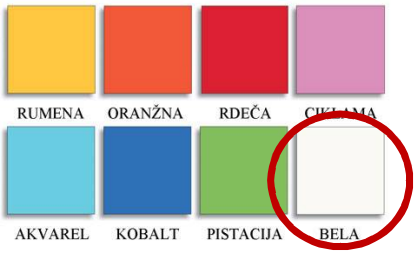

1 2 3 4 1 2 3 ~~4~~ ~~5~~

A = I

____ ____ ____ ____ ____ ____ ____

ALMA MAKSIMILIJANA KARLIN (1889-1950)

Kot večji del tedanjega celjskega meščanstva je tudi Alma govorila in pisala v nemškem jeziku. Srednjo šolo je končala v Gradcu, od tam pa je odšla v London študirat jezike. Bila je vrhunska poliglotka (govorila več jezikov). Obvladala je angleški, francoski, španski, latinski, italijanski, norveški, danski, finski, ruski, perzijski, kitajski in japonski jezik. Leta 1914 se je umaknila na Švedsko in Norveško, ker je bila med vojno vihro kot državljanka Avstro-Ogrske v Londonu nezaželjena. Leta 1918 se je vrnila v Celje, kjer je ustanovila šolo za tuje jezike in se odločila za potovanje okoli sveta. Iz prihrankov si je kupila svoj prvi pisalni stroj, slovito Eriko, in odšla na desetletno potovanje po svetu. Obiskala je J in S Ameriko, Daljni Vzhod, Tihomorske otoke, Avstralijo in Azijo. O svojem potovanju in doživetjih je pisala v različnih časopisih in revijah. Bila je etnografinja in zbirateljica. Večino predmetov, ki jih je nabrala na svojih potovanjih, je pošiljala domov. Leta 1928 se je vrnila v Celje. Do svoje smrti je živela v Celju v Pečovniku. Pokopana je na Svetini nad Štorami.

Poišči 5 razlik na fotografijah kipa Alme Maksimilijane Karlin!

21 JUŽNA ŽELEZNICA labirint

V Celje je iz Gradca prvi vlak "prisopihal" 27. aprila 1846. Celotna Južna železnica je povezovala Dunaj s primorskim Trstom. 577 kilometrov dolgo progo so gradili od leta 1837 do leta 1857. Južna železnica je v mesto ob Savinji prinesla hitrejši razvoj.

Odpelji vlak iz Dunaja v Trst!

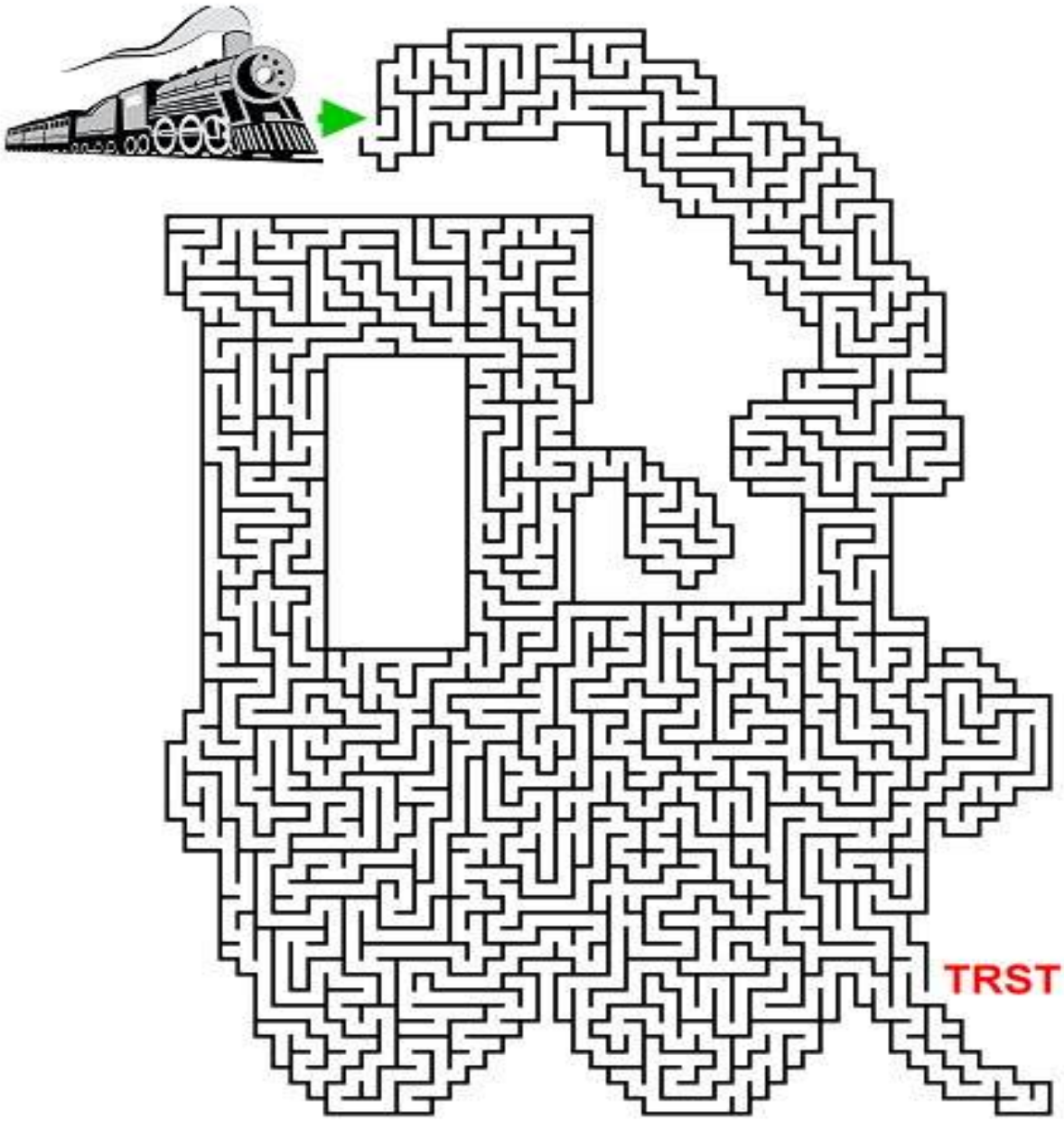

22 NUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE rebus

V stavbi je bil od leta 1830 sedež magistrata (mestne oblasti). Leta 1782 je v njej prenočeval papež Pij VI. Poslopje je služilo tudi kot okrožno sodišče, knjižnica. Danes ima v zgradbi sedež Muzej novejše zgodovine Celje ter Hermanov brlog, edini otroški muzej v Sloveniji.

Rešitev rebusa je drug naziv za mestno hišo ali rotovž, v kateri se je nekoč nahajal upravni organ mestne samouprave.

T

_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

23 CELJSKI SLOVENCI IN NEMCI sestavljanka

Konec 19. stoletja so se močno zaostrili nacionalni odnosi. Vse se je delilo na "slovensko" in "nemško" - gostilne, društva, šole, kopališča, pokopališča, cerkve. Celje je v avstro-ogrski monarhiji veljalo za enega narodno najbolj občutljivih in konfliktnih mest.
NARODNI DOM so zgradili po načrtih češkega arhitekta Vladimirja Hraskyja 1895-97. Bil je kulturno in družabno središče celjskega slovenskega meščanstvain simbol slovenstva v tedanjem zaostrenem boju proti ponemčevanju v mestu. V novi zgradbi celjskih Slovencev je delovala javna knjižnica, kjer je bila od leta 1906 možna brezplačna izposoja gradiva. Danes so v njem prostori Mestne občine Celje, 4 dvorane, v katerih se izvajajo prireditve, koncerti, strokovna srečanja, okrogle mize in seje Mestnega sveta. Na vogalu se nahaja Likovni salon.

Natisni, razreži in sestavi staro celjsko razglednico Narodnega doma iz leta 1906.

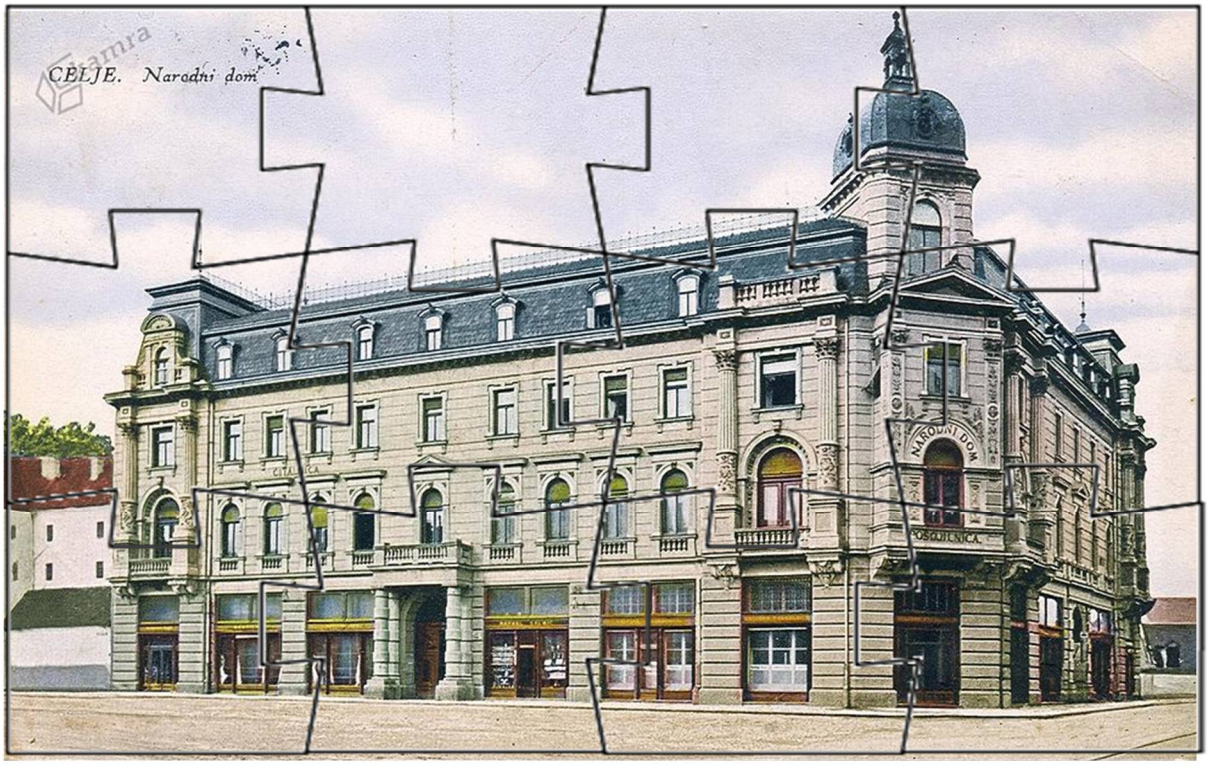

24 CELJSKA KRONIKA vaja - rimske številke

Zapiši pomembnejše zgodovinske mejnike Celja z rimskimi številkami!

DOGODEK	LETO	RIMSKI ZAPIS LETNIC
v času cesarja Klavdija I. mesto postane suvereno: Municipium Claudium Celeia	**45**	
knez Friderik II. Celjski podeli Celju mestne pravice	**1451**	
v mestu se pojavi protestantizem	**1528**	
v Celju začne delovati glavna šola, leta 1808 pa gimnazija	**1777**	
mesto je povsem opustošeno v največjem požaru, ki izbruhne v minoritskem samostanu	**1798**	
iz Gradca po progi Južne železnice pripelje prvi vlak v Celje, leta 1857 pa v Trst	**1846**	
mesto dobi elektriko	**1913**	
Celje zaživi v samostojni Sloveniji	**1991**	
vrata odpre Fakulteta za logistiko, ki je prva fakulteta v Celju	**2005**	

arabske in rimske številke

1 - I, 2 - II, 3 - III, 4 - IV, 5 - V..., 9 - IX, 10 - X...
40 - XL, 50 - L, 100 - C, 500 - D, 1000 - M

Razreži fotografije in nahajališča celjskih znamenitosti ter pare pravilno sestavi! Torej - povej, kaj se danes nahaja v znamenitih celjskih zgradbah!

MAGISTRAT

KNEŽJI DVOR

NARODNI DOM

STARA GROFIJA

MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE
IN OTROŠKI UTEJ HERMANOV BVRLOG

RAZSTAVI "GROFJE CELJSKI" IN "CELWIA - MESTO POD MESTOM" TER GALERIJA SODOBE UMETNOSTI

VEČNAMENSKA OSREDNJA DVORANA
SEDEŽ M ESTNE OBČINE CELJE
LIKOVNI SALON

POKRAJINSKI MUZEJ CELJE
CELJSKI STROP
RAZSTAVA POTI-ALMA KARLIN

26 ORIENTACIJA V SREDNJEVEŠKEM CELJU vaja prepoznavanja

Na zgornjem starem zemljevidu Celja poišči in označi nahajališče današnjih objektov, ki so našteti spodaj! Spodnja naloga je nekoliko lažja, ker so lokacije že označene; ti poiščeš samo še pravilne povezave!

1. OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE
2. HOTEL EVROPA
3. HERMANOV BRLOG
4. SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE
5. KNEŽJI DVOREC
6. GLASBENA ŠOLA CELJE
7. TRŽNICA

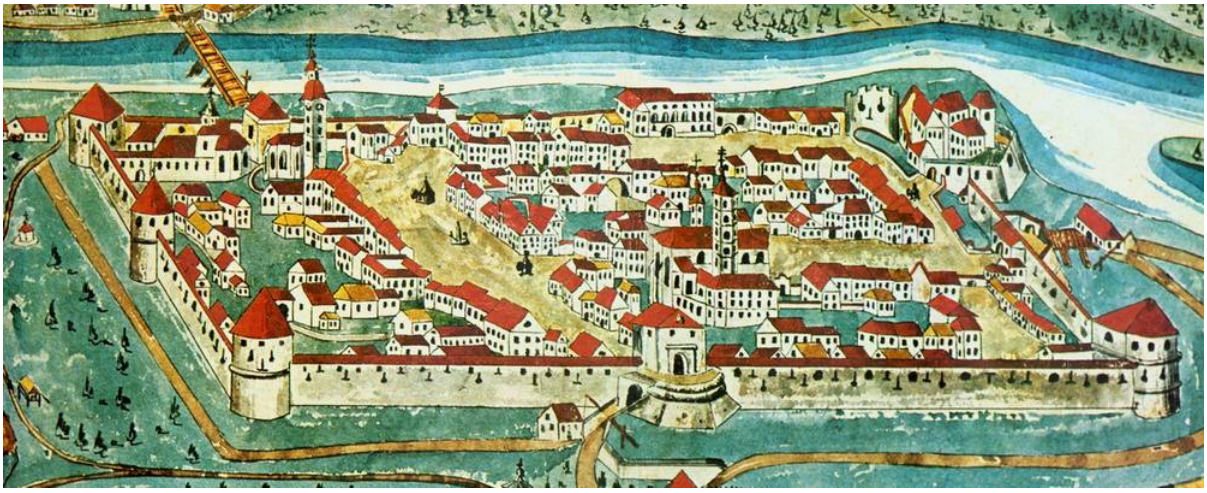

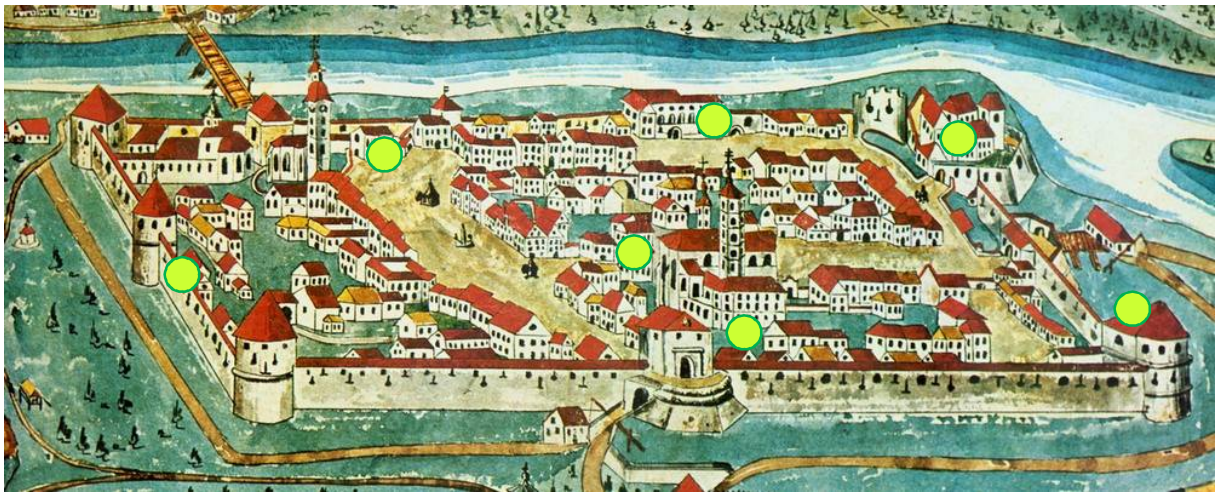

REŠITVE UGANK

1. Savinjski flosarji - BORIS KALIN
2. Naravne katastrofe v mestu - POTRES
4. Srednjeveško mestno obzidje - OBZIDJE
5. Vodni stolp

6. Srednjeveško mesto - MITNINA
7. Ureditev srednjeveškega mesta - VODNJAK, ROTOVŽ, PRANGER (vod.), POŽAR (navp.), RABELJ, SEJMI,
8. Srednjeveško mesto: trgovina - SEJMI
9. Srednjeveško mesto: obrt in cehi - NOVAK JE STEKLAR, MLAKAR JE KLJUČAVNIČAR, HORVAT JE VRVAR, KOVAČ JE KOTLAR
10. Stara grofija - HLEV
11. Knežji dvor

12. Stari grad

13. Knezi Cejski - HUNYADI, PLETERJE, VERONIKA, VITOVEC, ŽOVNEK
14. Žovnek

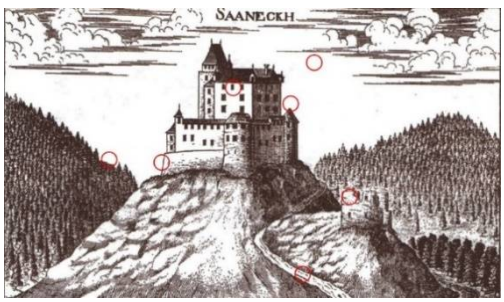

16. Gledališki stolp

M	U	Č	I	L	N	I	C	A

17. Gledališče

18. Ob jarku severnega mestnega obzidja

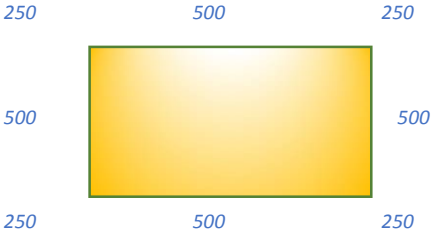

19. Prva filmska predstava v celjskem hotelu - BELI VOL

20. Alma Maksimilijana Karlin

22. Muzej novejše zgodovine Celje - MAGISTRAT

23. Celjski Slovenci in Nemci

24. Celjska kronika - 45 - XLV, 1451 - MCDLI, 1528 - MDXXVIII, 1777 - MDCCLXXVII, 1798 - MDCCXCVIII, 1846 - MDCCCXLVI, 1913 - MCMXIII, 1991 - MCMXCI, 2005 - MMV

26. Orientacija v srednjeveškem Celju